A°. 1837. N°. 115

ARNHEMSCHE COURANT.

~~Donderdag~~ Zaturdag den ~~28~~ 30 September.

FRANKFORT, den 26sten September.

Berigten uit Konstantinopel van den 30sten Augustus behelzen het volgende:

« De Fransche gezantschaps-secretaris, de markies *d'Egragues*, heeft deze stad verlaten, om zich ter regeling van familiezaken naar Frankrijk te begeven. Men wenscht algemeen dat hij moge terugkomen, want hij was eene groote vervulling van de zoo zeer beperkte gezelschaps-kringen alhier. Men twijfelt er echter aan, en gelooft, dat hij eene andere bestemming zal krijgen, waar zijne inderdaad uitstekende talenten in grooteren omvang kunnen werken. Ook *Sarim*-Effendi heeft zijne reis naar Londen aanvaard; hij heeft den landweg genomen. *Sarim* schijnt niet te Londen te zullen blijven, maar hij zal aldaar slechts als buitengewone gezant werkzaam zijn, tot hij eene hem toevertrouwde gewigtige zaak (men denkt een vergelijk tusschen de Porte en *Mehemed-Ali*) zal afgedaan hebben. *Sarim* geniet het onbepaalde vertrouwen van den Sultan, en met alle regt, want hij is een zeer regtschapen en kundig man, die ook reeds vele bewijzen van vastheid van karakter gegeven heeft. De wijze, waarop hij zich van zijne zending in Egypte gekweten heeft, toont, dat hij voor de moeijelijkste diplomatieke aangelegenheden berekend is, en de Sultan kon waarlijk geene betere keus doen. Men kan het niet genoeg herhalen, dat, alvorens alle betrekkingen tusschen de Porte en den Onderkoning van Egypte geregeld zijn, de Porte in eene onverdragelijke onzekerheid geplaatst blijft, en dat zij zoo nimmer tot genoegzame zelfstandigheid kan geraken, welke zij nogtans in haar belang en in dat van het Europisch evenwigt boven alles noodig heeft. Wat men ook moge gezegd hebben van de gevaren, waaraan de Porte van den kant van Rusland zou blootgesteld zijn, berust dit toch altijd meer op veronderstellingen, terwijl het daarentegen maar al te zeker is, dat *Mehemed-Ali* voor de Porte onverdragelijk is, en meer en meer gevaardreigend wordt. *Mehemed-Ali* is de Alp, die den Sultan drukt, en die zedelijk en stoffelijk zijn gansch systema verlamt. Er kan te Konstantinopel niets groots, niets ernstigs aangevat en daargesteld worden, bijaldien niet de magt van den Onderkoning beperkt, en zijne onvermoeide pogingen, om de Porte in ongelegenheid te brengen, gestuit worden. Dit kan alleen uit Frankrijk of Engeland geschieden. Het is derhalve zeer te wenschen, dat *Sarim-Effendi* goeden ingang te Londen moge vinden, en het hem gelukken moge, het Britsche kabinet van de noodzakelijkheid te overtuigen, om eenen anderen weg in de Oostersche zaken in te slaan, dan tot dus verre. Anderzins moet men binnen kort nieuwe zeer gevaarlijke verwikkelingen in het Oosten te gemoet zien en gebeurtenissen verwachten, die alle vroegere in gewigt overtreffen.

— De Aartshertog *Jan* van Oostenrijk zou zich, na afloop der groote manoeuvres in het Russische kamp bij Wosnessensk, den 15den September over Sebastopol naar Konstantinopel begeven. Dezer dagen zijn uit Weenen aan dezen Prins boeken en allerlei goederen over Triest naar Athene toegezonden, daar Zijne Keizerlijke Hoogheid eene eerste quarantaine te Athene moet houden. Den 18den dezer is er een aantal prachtige paarden ten geschenke voor den Sultan onmiddellijk over zee naar Konstantinopel verzonden. In die hoofdstad worden vele toebereidselen gemaakt om den gemelden Aartshertog plegtig te ontvangen.

— Uit Karlsruhe wordt den 22sten September het volgende geschreven: Prins *Willem*, oudste zoon van den Prins *van Oranje*, is gisteren onder den naam van den graaf *van Buren* alhier aangekomen. Zijne Koninklijke Hoogheid is in het logement het Engelsche Hof afgestapt. Ten hove, waar men over het bezoek van den Nederlandschen Prins zeer verheugd is, was heden groote tafel. De prins heeft reeds heden vele merkwaardigheden dezer stad in oogenschouw genomen, en verwekte ook hier door zijne innemende manieren, scherpzinnigheid en beminnelijk voorkomen algemeene bewondering. Men hoopt, dat het den hoogen reiziger moge behagen, zijn verblijf alhier te verlengen.

BERLIJN, den 24sten September.

Van gisteren tot heden zijn alhier 50 personen door de cholera aangetast en 31 aan dezelve gestorven. Terwijl men te Marseille en Rome schaarswijze en zonder zich om de achterblijvenden te bekommeren, uit angst daardoor veel vermeerderd wordt, voor de cholera gevlugt is, bemerkt men te Berlijn naauwelijks eene vermindering in het bezoek van vreemdelingen. Dit onderscheidend kenmerk in vergelijking met buitenlandsche steden, kan tot een nieuw bewijs verstrekken, hoeveel de Duitscher bedaarder, en, waar het noodig is, ook moediger dan zijne zuidelijke naburen is.

PARIJS, den 25sten September.

Men heeft wederom geruchten over eene uitbreiding der amnestie verspreid. De gelegenheid daartoe zou men vinden in het huwelijk van de prinses *Maria* met den hertog van Wurtemberg, als wanneer bij eene ordonnantie de beperkingen zouden worden weggenomen, die bij de vorige kwijtschelding ten opzigte der staatkundige veroordeelden zijn gemaakt. De Koning, wil men dat voor deze uitbreiding van het stelsel van vergeving gunstig gestemd is; maar bij de ministers zou men daartoe minder overhellen; inzonderheid zou de heer *Barthe* eene algeheele kwijtschelding voor nutteloos en gevaarlijk houden. Intusschen is men in het publiek nog onzeker in hoever men aan dit een en ander geloof te hechten heeft, aangezien dergelijke geruchten met te meer gretigheid worden rondgedragen, naar mate zij in den smaak van het publiek vallen, 't welk zich overigens dikwijls er weinig om bekommert, om den graad van waarschijnlijkheid en zekerheid mede in overweging te nemen.

Bij dit gerucht voegt men voorts een ander van niet minder belang: Het ministerie namelijk zou in de laatste dagen op het punt zijn geweest van uiteen te gaan, en wel ter zake van de gebeurtenissen in Spanje en de ontbinding van de kamer. Een gedeelte van het kabinet zou staande houden, dat de verkiezingen onuitvoerbaar waren bij den schok, dien de mogelijke intogt van don *Carlos* te Madrid zou te weeg brengen en bij de onzekerheid over den uitslag van den togt naar Constantine; de minderheid zou van een tegengesteld gevoelen zijn geweest. De heer *Guizot* eindelijk zou eene nota hebben ingezonden, waarin hij zich sterk maakte, om de oude meerderheid voor het gouvernement in de kamer te winnen en de rust bij alle mogelijke voorvallen te handhaven. Op de Tuilerien zou men deze voorstellen van den heer *Guizot* niet ongenegen zijn.

— Het vertrek van den Koning naar Compiegne is op Woensdag bepaald.

— In den afgeloopen nacht is een diefstal zonder inbraak gepleegd op het ministerie van koophandel, hebbende de dieven in het kabinet van den minister zelven zich meester gemaakt van eene som van 6000 fr. aan bankpapier en voor eene waarde van 1000 fr. aan kostbare voorwerpen.

— De toevloed der menigte, die, vooral des zondags, den weg naar St Germain over den spoorweg wil afleggen, is nog steeds verbazend; men rekent dat gisteren meer dan 20,000 lieden vervoerd zijn, en nog velen zijn afgewezen. De ontvangst beliep meer dan 26,000 fr.

Van den 26sten September.

Bayonne, 24 *Madrid* 20 *September*.

Espartero heeft een partieel gevecht gehad met de insurgenten, die naar Renera en Tendilla, op den linkeroever der Henares, 12 mijlen van Madrid zijn afgetrokken. *Oraa* bevond zich eergisteren te Huete, den weg volgende naar Guadalaxara om zich met den opperbevelhebber te vereenigen. *Zariategny* heeft den 18den Valladolid bezet. Een voorstel, strekkende, om door de Cortes te doen verklaren, dat het tegenwoordige ministerie hun vertrouwen niet bezit, is in de zitting van heden door eene meerderheid van [illegible] stemmen verworpen.

— Het Journal des Debats van den 26sten September zegt: « De expeditie van don *Carlos* naar Madrid is geëindigd. Hij keert nu naar het gebergte terug, dat Aragon en Oud-Kastilie omzet. Het plan der Carlisten schijnt te zijn, levensmiddelen te verkrijgen, in landstreken, welke door den oorlog nog niet zijn uitgeput, en alsdan naar het gebergte terug te trekken. Van daar kan don *Carlos* zich naar Madrid begeven als hij het raadzaam oordeelt. — De zaken in de noordelijke provinciën gaan nog slechter voor de Christinos. *O'Donnel* is bij Tolosa door den Carlistischen generaal *Uranga* geslagen en in wanorde naar Hernani gevlugt. De generaals *Carondelet* en *Ulbarri* zijn naar Burgos en Valladolid moeten trekken. »

— Uit Barcelona schrijft met van den 18den:

« Het ontslag van den baron *van Meer* is aangenomen. [illegible] *Miguel* is tot gouverneur van Katalonie benoemd. Eerstgemelde is den 16den naar Bruch vertrokken. »

Bordeaux, 25 *September*, 2½ *ure des morgens.*

De posten uit Madrid van den 16den, 17den en 18den dezer zijn niet aangekomen; de berigten uit die hoofdstad van den 16den, melden evenwel niets gewigtigs; alleenlijk ziet men daaruit dat *Espartero* in de Corteszitting van den 16den den eed op de constitutie had afgelegd.

Luidens berigten uit Madrid van den 20sten, had de vijand, uit Guadalaxara aftrekkende, de rigting genomen op Mondejar en *Espartero* op Alcama. Hij bereikte den 19den don *Carlos* achterhoede te Aihuelo, dreef haar volkomen op de vlugt, bragt haar een aanzienlijk verlies toe en vervolgde haar tot aan Aranzuegua. De vijand bleef in de rigting van Renera aftrekken, terwijl de kavallerie der Koningin hem vervolgde. In den avond van den 20sten liep te Madrid het gerucht, dat een nog veel ernstiger gevecht had plaats gehad en wel ten voordeele van de Koningin.

Bayonne, 25 *September*, 8 *ure des ochtends.*

De post uit Madrid is nog altijd niet aangekomen; maar een koerier der Britsche ambassade is den 20sten uit Madrid gereden en langs eenen omweg alhier aangekomen. Hij verhaalt, dat de Carlisten Guadalaxara bezetten, en dat *Espartero* met de afdeelingen van Lorenzo en *Oraa* bij Alcala en Madrid staat. Madrid was rustig.

— Het *Journal des Débats* berigt op eene half-officieele wijze, dat de ordonnantie tot ontbinding der Kamer, eerst den 3den October, namelijk bij de terugkomst des Konings van Compiègne, zal verschijnen.

— De jaarlijksche bijeenkomst van de groote departementale raadsvergaderingen is bijna allerwege afgeloopen. — De bewindslieden betoonen zich zeer tevreden over de wijze, op welke deze vergaderingen zijn gehouden, waarvan de leden thans niet meer, even als ten tijde van het Keizerrijk en de restauratie, door het hoog bewind worden benoemd; maar integendeel, even als de leden van de Kamer der gedeputeerden, door de stemgeregtigden worden verkozen. Zij verzekeren, dat men aan alle zijden blijken heeft bespeurd van tevredenheid over de maatregelen en de regeringsbeginselen van het bestuur, en veelal bewijzen van toenemende welvaart. In verscheidene departementen zijn aanzienlijke bijdragen verleend voor de eeredienst, doch in de meeste heeft men er op aangedrongen, dat de inkomsten en de zorg van het onderhoud der kerkgebouwen, aan de burgerlijke overheid mogt worden toevertrouwd, en dat de bezoldiging der geestelijken, met afschaffing van de opbrengsten, bekend onder den naam van het *casueel*, mogt worden verhoogd. — De verbetering en de uitbreiding van het lager onderwijs, op den voet der wettelijke verordeningen van den gewezen minister *Guizot*, hebben eenen algemeenen bijval gevonden. In verscheidene departementen zijn fondsen verleend voor kweekscholen van onderwijzers. — Het misbruik, hetwelk gemaakt werd van de vondelings-huizen, door kinderen in dezelve te plaatsen, van welke de ouders zich wilden ontslaan, ten einde dezelve, zonder hen uit het oog te verliezen, op kosten van den staat te doen opvoeden, is grootendeels verhinderd door den algemeenen maatregel van al de vondelingen naar elders te verzenden. — Alom schijnt eene wenschelijke kalmte te hebben geheerscht, hetwelk door de ministeriëlen wordt toegeschreven aan de omstandigheid, dat de beraadslagingen dezer raden niet in het openbaar worden gehouden.

— Uit Bona schrijft men dd. 16 September:

De stoomboot Phare blijft hier ter beschikking des Prinsen; men zegt dat zij uit Algiers de paarden van Z. K. H. en voor zijne aides-de-camp zal gaan halen. Het getal der zieken groeit aan in stede van af te nemen; men begroot hetzelve op 3000, doch dit is stellig overdreven.

De Prins is van voornemen om al de punten van het regentschap, welke hij niet kent, te gaan bezoeken; maar men weet nog niet of hij die reis vóór of na de expeditie zal doen. Er wordt van vrede niet meer gesproken en de toebereidselen tot den veldtogt worden met ijver voortgezet.

Het leger is thans vereenigd te Merdjez-el-Hammar. De gouverneur bevindt er zich reeds sedert 9 Augustus. De troepen zijn vol geestdrift, ondanks den regen die gedurende drie dagen in groote hoeveelheid gevallen is. De omringende kampen zijn door detachementen bezet; dat van Merdjez-el-Hammar zal de groote stapelplaats des legers zijn. Eene verkenning is tot boven Ras-el-Ackneba gedaan; zij heeft geenen tegenstand ontmoet. Rondom de stad worden de meest mogelijke verdedigingswerken in gereedheid gebragt en Achmed-Pacha heeft zich laten ontvallen, dat dit maal geen enkel Franschman naar Bona terug zal keeren.

— Een brief uit Bona van den 5den September behelst het volgende: Eindelijk zijn weder eenige versterkingen van troepen aangekomen. Het was hoog tijd, want de ziekten dunden de rijen van de armee met elken dag meer. De koortsen zijn wel is waar nog van geenen gevaarlijken aard; maar zij verzwakken de daardoor aangetaste personen zeer, en de genezen soldaten zijn eerst na verloop van een paar maanden eerst weder goed tot de dienst geschikt. Men verwacht in de eerste dagen nog 4000 man uit Oran, 600 man uit Budschia en vier eskadrons kavallerie uit Algiers. Dat men weder dezelfde fout als bij de vroegere expeditie begaat, van de garnizoenen op de overige punten te verzwakken, in plaats van uit Frankrijk versterkingen te trekken, is geen goed voorteeken. Alle vreeselijke lessen sedert zeven jaren hebben de ministers de oogen niet geopend. Frankrijk heeft in deszelfs zuiden schoone, oorlogszuchtige regementen, die men in eene week naar Afrika zou kunnen overbrengen. Deze zouden met geestdrift de oproeping naar Constantine vernemen, en de krijgsschool in dit land zou niet zonder nut voor hen zijn. In Afrika leert de soldaat de moeijelijkste krijgsdeugden, de ontbering, de verharding, de verachting van lijden en tegenspoed. De regementen, welke eenige jaren in de Algerijnsche kampen doorgebragt hebben, maken gewis de stevigste kern van de Fransche armee uit.

GRONINGEN den 24sten September.

Op den 19den dezer overleed alhier, in den gezegenden ouderdom van bijna tachtig jaren, Groningens oudste Hoogleeraar, de WelEdele Hooggeleerde Heer Mr. *Seerp Gratama*, Emeritus-Hoogleeraar in de Regtsgeleerde Faculteit aan onze Hoogeschool; een dood, die zoo hij al in zoo verre voor den ontslapene als wenschelijk moge beschouwd worden, omdat hij een einde maakte aan het lijden, 't welk de waardige man in de laatste dagen zijns levens verduren moest, desniettegenstaande met aandoening vernomen is door allen, die den man in zijn nuttig werkzaam leven gekend hebben, en die gaarne eene en andere bijzonderheid uit den levensloop van den voortreffelijken afgestorvene zullen vernemen.

Geboren te Harlingen den 27sten October 1757, ontving hij zijne eerste geleerde opleiding aan de Latijnsche scholen te Deventer, over welke toen de vermaarde letterkundige *Jacobus Terpstra*, een echt kweekeling van den beroemden *Schrader*, en later een luisterrijk sieraad van het Deventersch Athenaeum, met grooten lof het bestuur voerde. In het jaar 1774 tot de Akademische lessen bevorderd, genoot hij aan de Doorluchtige school te Deventer het onderwijs van de Hoogleeraren *Ruardi*, *Nieuhoff* en *Chernack*, die toen aldaar met roem den leerstoel bekleedden, de eerste van de oude letterkunde, en de beide laatsten achtervolgelijk van de wijsbegeerte, en leide zich op die onderscheidene vakken van geleerdheid toe met eenen meer dan gewonen ijver en vlijt, welke den met liefde voor de wetenschap bezielden jongeling weldra de vriendschap zijner leermeesters deed verwerven; eene vriendschap, die hij zich verblijdde later met den Hoogleeraar *Nieuhoff* te Harderwijk, en met den Hoogleeraar *Ruardi* aan onze Hoogeschool, toen zijne ambtgenooten geworden, verder te kunnen aankweeken. Na eene driejarige studie in letteren en wijsbegeerte verwisselde hij dezelve met die der regtsgeleerdheid aan de Hoogeschool te Franeker, en beoefende de onderscheidene deelen dezer wetenschap met niet minder gelukkig gevolg, onder den wijdberoemden *Hermannus Cannegieter* en den hooggeleerden *Elias Wigeri*, die toen den regtsgeleerden leerstoel aan de Vriesche Akademie versierden. Hier viel hem, in den loop zijner studiën, de zeldzame eer te beurt, dat de Verzorgers van de Hoogeschool te Franeker, om den jongeling een bewijs te geven van hunne hooge achting, hem opnamen onder de Kandidaten tot den toen aldaar opengevallenen leerstoel in de regten. Na zich alzoo door eene zesjarige regtsstudie, voorafgegaan door eene driejarige studie in de wetenschappen, die hem den weg moesten banen tot al wat geleerdheid genoemd mag worden, gevormd te hebben tot dien Regtsgeleerde, welken hij zich, in het vervolg zijns levens, in vollen nadruk betoond heeft, verwierf hij aan de Franeker Hoogeschool op den 22sten Mei 1783 den welverdienden graad van Doctor in de regten.

Kort daarna gehuwd met Mejufvrouw *Aafke Talma*, die sedert het geluk zijns levens uitmaakte, en in wier bezit hij zich tot in het jaar 1826 mogt verheugen, vestigde hij zich te Harlingen als Advocaat; maar in de praktijk geen genoegzaam middel van bestaan vindende, wijdde hij zich, in vereeniging met zijnen broeder, aan den handel. Met het algemeene vertrouwen zijner medeburgers vereerd, werd hem het kommandement opgedragen over de gewapende burgermagt van zijne woonplaats, in welke betrekking hij, in de omwentelingen van 1787 en 1795, vele blijken gaf van die mannelijke stoutmoedigheid en vastheid van geest, die steeds een hoofdtrek in zijn karakter uitmaakten; en daaruit is welligt te verklaren, hetgeen als eene bijzonderheid mag vermeld worden, dat men hem en de overige officieren van zijn corps vergunde, om, bij gelegenheid van hunnen dienst bij de inwijding van den vrijheidsboom in 1795, de oranje sjerp te blijven dragen. Omstreeks dezen tijd onttrok hij zich aan den handel, om zich van nu af aan geheel te wijden aan de letterkundige werkzaamheid. Van deze werkzaamheid getuigen de geschriften van onderscheiden aard, in de jaren 1795 en 1796 door hem uitgegeven, waaronder eene door Bestuurders van het Stolpiaansch legaat met goud bekroonde zedekundige verhandeling *over de natuur en de oorzaken des bijgeloofs enz.*; welke allen blijken dragen van 's mans geleerdheid, uitgebreide kennis en juist oordeel niet alleen, maar ook van zijne liefde voor waarheid, geregtigheid en handhaving van maatschappelijke orde, en van dien liberalen en tevens gematigden, aan het bestuur van rede en wet onderworpenen en van allen omwentelings geest afkeerigen vrijheidszin, die den

standvastigen man door geheel zijn leven bijbleef, alleen die vrijheid erkennende en eerbiedigende, welke het wezen en het geluk der burgermaatschappijen uitmaakt, het regt, van alleen aan de wetten te gehoorzamen en die alleen te vreezen; en van daar, dat een, onder anderen door hem in 1795 uitgegeven *betoog van den gelukkigen toestand van Vriesland, afgescheiden van de tegenwoordige verdeeldheden, met bedenkingen over de vaderlandsliefde, over het geluk en het volksgeluk*, met ongemeen veel goedkeuring ontvangen werd bij de verstandigen en gematigden van de beide toen bestaande volkspartijen.

Toen vervolgens door het vertrek van den Hoogleeraar *Hageman* naar de Leidsche Hoogeschool de leerstoel in het Romeinsche Regt aan de Harderwijksche openviel, werd *Gratama*, in den jare 1797, ter vervulling van denzelven, tot gewoon Hoogleeraar in dat gedeelte der regtswetenschap benoemd, en alzoo op het standpunt geplaatst, van waar hij zich toen en later in zijne volle kracht vertoond heeft. Deze beroeping geeft aanleiding, om melding te maken van eene bijzonderheid, welke den man wederom geheel doet kennen in die vastheid van karakter en beginselen, die hem in al zijne handelingen kenschetst. Naar den toenmaligen staat van zaken verlangde men van hem, vóór het aanvaarden zijner betrekking, het afleggen der *verklaring van de regten van den mensch*, gelijk die door de representanten van Gelderland was afgekondigd. Hij weigerde zulks, als strijdig met zijne beginselen, daar hij een' bepaalden afkeer had van alle, zoo staatkundige als godsdienstige, geloofsbelijdenis, en hij weigerde het op gevaar van zijn' post niet te kunnen aanvaarden. Hij aanvaardde denzelven, na dat men hem van de gevorderde verklaring had vrijgesteld, openlijk in 1798 met het houden eener redevoering, waarvan, gelijk van die, later te Groningen bij onderscheidene gelegenheden gehouden, wij kortheidshalve de onderwerpen niet zullen opnoemen.

De verdiensten, die *Gratama* in het onderwijs, bepaaldelijk van het Romeinsche Regt, aan de Hoogeschool te Harderwijk aan den dag legde, bleven ook elders niet onbekend, en het is dus niet te verwonderen, dat andere Hoogescholen er op bedacht waren, den voortreffelijken man aan zich te verbinden. Utrecht's Hoogeschool was het eerst in de gelegenheid zulks te beproeven: doch zonder vrucht; daar hij voor de, op hem in den jare 1800 uitgebragte, benoeming tot Hoogleeraar in het Romeinsch, Hedendaagsch en Nederlandsch Staatsregt bedankte. Gelukkiger echter was onze Hoogeschool in het volgende jaar, nadat de beroemde *van der Marck*, die martelaar van zijn geliefdkoosd natuurregt, hetwelk hij met geestdrift voorstond en verspreidde, haar in eenen hoogen ouderdom ontrukt was. *Gratama* werd in 1801 zijn waardige opvolger in het onderwijs van het Natuur-, Staats- en Volkenregt, hetwelk hij — met uitzondering van het Natuurregt, dat hij met niet minder geestdrift dan zijn voorganger voorstond en vereerde, en steeds is blijven onderwijzen — verwisselde, eerst met dat van het Fransch Burgerlijke regt, 't welk hem met zijnen Ambtgenoot, den beroemden *Paehlig*, werd opgedragen, en later met dat van het Romeinsche Regt en deszelfs Geschiedenis.

Toen in 1815 de met roem bekende Hoogleeraar *Pestel*, in eenen grijzen ouderdom, aan Leidens Hoogeschool ontrukt werd, werd aan *Gratama* aldaar de leerstoel van het Staatsregt aangeboden, doch te vergeefs. Groningen en derzelver Hoogeschool mogten zich in zijn voortdurend bezit blijven verheugen. Hij bleef aldaar, gedurende eene reeks van meer dan dertig jaren, ook nadat hij in 1827, wegens zeventigjarigen ouderdom, Emeritus was geworden, zijnen geleerden en nuttigen arbeid voortzetten; hij deed zulks met ijver en trouw en met eene alles overtreffende volharding, tot dat op den 1sten Maart 1836 een plotselijk toeval den meer dan achtenzeventigjarigen grijsaard op den leerstoel trof, van waar hij door zijne geliefde en hem hoogelijk vererende leerlingen naar zijne woning moest worden gedragen, en welken hij na dien tijd niet weer heeft mogen betreden. Zijne ongesteldheid, die tot zijnen dood bleef voortduren, belettede hem verder met nut werkzaam te zijn voor de Hoogeschool; maar het vuur, waarmede de edele grijsaard nog steeds over dezelve bleef spreken, kon getuigen, hoe hij met zijn hart en zijne gedachten nog dikwerf bij haar was, en hoe hij voortdurend belang bleef stellen in alles, wat tot haar betrekking had.

Gedurende de waarneming van zijn Hoogleeraar-ambt te Groningen, bekleedde hij tweemalen den gewigtigen, doch moeijelijken post van Rector Magnificus: en zij, welke hem in die betrekking gekend hebben, weten, dat hij ook hier streng vasthield aan zijne beginselen tot handhaving van wet, orde en tucht, en, zooveel in zijn vermogen was, waakte voor de regten en belangen der Hoogeschool, waarvan het bestuur hem was toevertrouwd. In zijne lessen heerschten orde, doelmatigheid en helderheid van begrippen, terwijl hij dezelve door eene duidelijke en gemakkelijke, somtijds geestige voordragt voor zijne leerlingen aangenaam wist te maken. Vele zijner leerlingen herdenken vooral met dankbaar gevoel, hoe hij hen met dien warmen gloed, waarmede hij zelf geheel doordrongen was, wist te bezielen voor waarheid en geregtigheid, met eerbied voor Regenten, Wetgevers, maatschappelijke instellingen, in één woord voor alles, wat dienen kan, om eenen staat van algemeene regtsveiligheid, het groote werk van alle Regering en Wetgeving, te verwezenlijken. Ook buiten zijne lessen was de bevordering van de belangen zijner leerlingen zijn onophoudelijk streven; en hieraan mag het toegeschreven worden, dat hij, zich aan het Akademisch onderwijs hebbende gewijd, de geleerde wereld, buiten de door hem gehoudene Akademische redevoeringen, met geene talrijke geschriften heeft verrijkt. Maar zijne onvermoeide en rustelooze werkzaamheid, die steeds tot hoofddoel had, het nut en belang der hem toevertrouwde Akademie jeugd, blijkt, behalve uit het door hem uitgegeven eerste deel der Instituten van het Romeinsch regt, uit de menigvuldige geschriften zijner leerlingen, die zich met dankbaarheid herinneren, hoe hun leermeester den tijd, die hem van het onderwijs overbleef, geheel besteedde, om hunne belangen te bevorderen en hunne geschriften na te zien en te verbeteren; een arbeid, waaraan hij met het taaiste geduld werkte, en waardoor hij meende den roem der Hoogeschool te moeten handhaven.

Vele leerlingen zijn door hem gevormd, die thans in regterlijke en openbare betrekkingen geplaatst zijn, of der balie tot sieraad verstrekken, en die zekerlijk de nagedachtenis vereeren van den man, die de eerste zaden van liefde voor waarheid en geregtigheid, van eerbied voor orde en wet in hunne harten heeft gestrooid, welke heerlijke vruchten hebben voortgebragt. Van deze leerlingen had hij het genoegen, vijf onder zijne Ambtgenooten aan onze Hoogeschool te mogen tellen; waaronder de Hoogleeraren *van Enschut* en *de Wal*, beide voor hem overleden, en van welken laatsten hij de nagedachtenis in treffende bewoordingen vereerde, hem bij den geopenden grafkuil het getuigenis gevende, dat, gelijk *de Groot* de schepper, hij de beste verdediger van de wetenschap des natuurregts verdiende genaamd te worden (*)

Gelijk de verdiensten van den overledene in alle deze opzigten algemeen erkend worden, zoo worden ook zijne huisselijke en maatschappelijke deugden op prijs gesteld door allen, die hem in het gewone leven gekend hebben en hem naar waarde wisten te schatten. Bevallig in omgang en verkeer, zelfs tot in eenen hoogen ouderdom, dienstvaardig, deelnemend in de vreugde en leed van anderen, een opregt vriend jegens zijne vrienden, weldadig jegens de armen, ijverig en deelnemend voorstander van nuttige en weldadige instellingen, vereenigde hij met dit alles eene echte Oud-Hollandsche eenvoudigheid van zeden, regtschapenheid van inborst en eene edele rondheid van karakter, welke hem de achting verwierf van allen, die deze deugden op prijs wisten te stellen. Hiermede paarde hij tevens eene innemende vrolijkheid, die hem, tot in hooge jaren, nog immer vatbaar maakte voor onschuldig levensgenot; en vele zijner leerlingen herdenken gewis nog altijd met een aangenaam gevoel, hoe hij met geheel zijn hart deel nam aan het feest, dat ter herdenking van den Akademischen leeftijd in den zomer van 1830 binnen deze muren gevierd werd; en waarop zijn geliefde leerling, ambtgenoot en vriend, de welsprekende *Lulofs* den bijna drieënzeventigjarigen grijsaard zoo treffend schetste, toen hij hem noemde «onzen onverwelkelijken *Gratama*, die, als een grijze eik, maar nog vol kracht, een sieraad blijft in Groningens kweek- en lusthof van geleerdheid (†).» Hij was eindelijk voor zijne geliefde Gade een trouw en liefderijk echtgenoot, een zorgdragend vader voor zijne kinderen, van welke nog vier in leven zijn, waarvan de oudste met roem het voorzitterschap bekleedt bij de regtbank van eersten aanleg te Assen, en die, dankbaar voor het voorregt, zulk eenen vader tot in hoogen ouderdom te hebben mogen behouden, met weemoed zijne nagedachtenis vereeren.

Die nagedachtenis zal in gezegend aandenken blijven. Zijne diensten, gedurende eene reeks van bijna veertig jaren aan het Hooger onderwijs en aan de geleerde wereld in het algemeen bewezen; het licht, hetwelk hij overal ook over het wijsgeerig gedeelte der regtswetenschap, bepaaldelijk over het Natuurregt verspreid heeft; de vorming van vele uitmuntende leerlingen en de zaden, welke hij in hunne jeugdige gemoederen gestrooid heeft; zijn gul, vriendschappelijk en opregt verkeer met zijne Ambtgenooten en vrienden, en eindelijk zijne regtschapenheid, weldadigheid en zoo vele andere deugden, die den ontslapene als burger versierden; — dit alles zal niet vergeten worden, het zal in de gedachtenis bewaard blijven van allen, die op grondige geleerdheid en op maatschappelijke en burgerlijke deugden prijs stellen, bij de maatschappij, het vaderland, deze stad, hare Hoogeschool, bij 's mans Ambtgenooten, leerlingen, vrienden en, al zijne dierbare betrekkingen — van allen, die prijs stellen op al wat goed, schoon en edel is; en de eerzuil, welke de afgestorvene zich hierdoor heeft opgerigt, zal duurzamer stand houden, dan alle uitwendige eereteekenen, waarmede men hem had kunnen begiftigen.

Het stoffelijk overblijfsel van den waardigen man is heden te Roderwolde, in de nabijheid van zijn buitengoed, ter aarde besteld. Zacht ruste zijn gebeente aan de zijde van zijne dierbare gade, welke gedurende meer dan veertig jaren de getrouwe gezelin zijns levens was.

AMSTERDAM, den 28sten September.

Beurs van 27 September.

Men heeft geene nadere tijdingen uit Spanje ontvangen; intusschen verminderen de prijzen der Ardoins van dag tot dag, en de omzettingen worden meer en meer onbeduidend.

In onze binnenlandsche fondsen was eenige affaire en variatie; op het eind bleven dezelve vast.

Russische en Oostenrijksche onveranderd. Zuid Amerikaansche aangeboden.

Fluctuatien der prijzen:

Holland. $2\frac{1}{2}$ pCt. $52\frac{9}{16}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{9}{16}$, $\frac{5}{8}$, $\frac{11}{16}$ gebleven; 5 pCt. $100\frac{15}{16}$ à 101;

(*) Den Hoogleeraar *de Wal* werd dit eervol getuigenis door zijnen grijzen leermeester gegeven, wegens deszelfs Verhandeling *over het bestaan, den aard en de behandeling van het Natuurregt*, in 1832 door de derde klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut met den gouden eereprijs bekroond.

(†) Feestrede bij die gelegenheid uitgesproken, op den 1sten Julij 1836, door Mr. *H. H. Lulofs*, bl. 34.

kansbiljetten $22\frac{5}{8}$, $\frac{11}{16}$, $\frac{3}{4}$ op het eind der beurs gedaan; oud sijndicaat $93\frac{5}{8}$; nieuw $75\frac{3}{4}$; handelmaatschappij opende 160, viel tot $159\frac{5}{8}$, en bleef weder 160 à $\frac{1}{4}$; 5 pCt. Oost-Indië $98\frac{7}{8}$, $\frac{15}{16}$ gedaan; aandeelen spoorweg is van 131 tot 135 geklommen, en hield zich daarop goed staande.

Rusland. Oude Russen $104\frac{1}{4}$, $\frac{3}{8}$; nieuwe $104\frac{1}{2}$; Russen van 1831 en 1833 $96\frac{1}{2}$; Roebels $66\frac{7}{8}$ afgegeven.

Oostenrijk. 5 pCt Metalliek $99\frac{3}{4}$, $\frac{7}{8}$; verschillende postjes voor Duitsche rekening aangekocht; $2\frac{1}{2}$ pCt. Metalliek $56\frac{5}{8}$ verhandeld. Van 5 pCt. Weener bank bij *Goll* is iets à $102\frac{5}{8}$ en van 4 pCt à 94 gedaan.

Spanje. Ardoins $17\frac{7}{8}$, $\frac{13}{16}$, $\frac{3}{4}$ gebleven; Passive $4\frac{7}{8}$ à $\frac{15}{16}$.

Columbia $19\frac{1}{2}$, $\frac{7}{16}$, $\frac{3}{8}$; Coupons $3\frac{9}{16}$ gedaan.

Beurs van 28 September.

Uit Portugal wist men niets naders. Te Londen liep Maandag avond wel het gerucht dat de Koningin donna *Maria* bevallen was, doch vereischt dit nadere bevestiging.

De ontbinding der Fransche Kamer schijnt nu stellig besloten te zijn; ook sprak men te Parijs van eene wijziging in het ministerie.

Fluctuatien der prijzen:

Holland. $2\frac{1}{2}$ pCt. $53\frac{11}{16}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{11}{16}$ gebleven; 5 pCt. $100\frac{15}{16}$, 101 gedaan; kansbiljetten $22\frac{3}{4}$, $\frac{13}{16}$; oud sijndicaat weinige stukken à $93\frac{5}{8}$ en nieuw à 76 afgegeven; oude aandeelen handelmaatschappij klom van $160\frac{1}{2}$ tot $161\frac{1}{8}$, en bleef $160\frac{3}{4}$; 5 pCt. $98\frac{15}{16}$ ook 99 afgegeven; spoorweg op Haarlem 135, 136, 135, 134 gebleven.

Spanje. Ardoins $17\frac{7}{8}$, $\frac{15}{16}$, 18, $17\frac{15}{16}$ met eenige affaire.

Rusland. Oude en nieuwe Russen $104\frac{3}{8}$ à $\frac{1}{2}$; Russen van 1831 en 1833 $96\frac{3}{4}$ en $\frac{7}{8}$ gedaan; Roebels $66\frac{15}{16}$ 67 eenige postjes omgezet.

Oostenrijk. 5 pCt. Metalliek gevraagd en à $99\frac{7}{8}$ ook 100 gedaan; $2\frac{1}{2}$ pCt. $56\frac{5}{8}$ gebleven.

Columbia $19\frac{1}{2}$, $\frac{5}{8}$; Coupons $3\frac{5}{8}$.

Waterhoogte te Arnhem.

Den 28 Sept. 1 El 6 Palm 4 Duim; gewassen 0 Duim gevallen 6 D.
Den 29 Sept. 1 El 5 Palm 8 Duim; gewassen 0 Duim gevallen 6 D

Advertentiën.

Getrouwd:

L. A. F. S. MEIJER
en
J. A. JACOBI.

ARNHEM,
den 27sten September
1837.

Op heden beviel voorspoedig van een' ZOON *SARA GIJSBERTHA ELIZA BOSCH*, geliefde Echtgenoot van

ARNHEM,
den 22sten September
1837

Mr. H. J. VAN GENNEP.

Heden beviel voorspoedig van eene DOCHTER *JOSINE JASPERINE TRIP*, geboren *BURGERS*.

UTRECHT
den 25sten September.
1837.

Eenige kennisgeving.

Heden morgen overleed alhier, in den ouderdom van 38 jaren, mijne hartelijk geliefde Echtgenoot *SARA HUBERTA WILHELMINA STARINGH*.

ARNHEM,
den 29sten September
1837.

B. C. D. HANEGRAAFF.

Aanbesteding.

Op Donderdag den 5den October 1837, des middags ten 12 ure, zal, door H. H. Pastoor en Kerkmeesters, in tegenwoordigheid van den Ingenieur van 's Rijks Waterstaat, *M. H. CONRAD*, in het Logement *de Bok*, te *Renkum*, worden aanbesteed:

Het AFBREKEN van het* Oude, *en het bouwen van een* Nieuw Kerkgebouw, *voor de R. K. Gemeente te* Renkum, *met de LEVERANCIE van alle de daartoe benoodigde materialen.

De bestekken, waarnaar deze aanbesteding zal plaats hebben, zullen ter lezing liggen aan het Provinciaal Gouvernement te *Arnhem*; in het logement *de Bok* te *Renkum*; en voorts op zoodanige plaatsen, waar men gewoon is, bestekken van publieke werken ter lezing te leggen.

Zullende acht dagen voor de besteding de noodige aanwijzing *in loco* worden gedaan door den Heer Pastoor, en voorts nadere inlichtingen te bekomen zijn, zoo bij zijn Wel Eerwaarde, als bij den Hoofd-Ingenieur *FERRAND*, en den Ingenieur *CONRAD* te *Arnhem*.

---

† § † † † § Op den 3den October 1837, des middags ten twaalf ure, zal men, ten huize van *GODERT UTEN WEERDEN*, te *Maurik*, publiek in twee massa's verkoopen: ongeveer vijf Bunders drie en vierjarig WAARDENHOUT, staande aan de rivier aldaar; alsmede binnendijks ruim een Bunder vijfjarig ELSHOUT, benevens 61 SCHIETWILLIGEN, geschikt voor klompemakers; alles zeer gelegen tot vervoer.

Aanwijzing zal geschieden door *FRANS BROEKHUIZEN*.

---

† † § † § § De Notaris Mr. *J. NIJHOFF*, te *Arnhem*, zal op Donderdag den 12den October 1837, des avonds ten 6 ure, in *het Zwijnshoofd*, te *Arnhem*, bij toeslag finaal verkoopen de navolgende, den 28sten September ll ingezette en bij vroegere Arnhemsche en Haarlemsche Couranten, zoomede bij aanslagbilletten breeder omschreven VASTE GOEDEREN, welke met de hoogen zijn gebragt tot de prijzen, achter ieder derzelve uitgedrukt, als:

1°. Het HEERENHUIS en ERVE, de *VERGULDE PLOEG*, in de Koningstraat te *Arnhem*, Wijk F. No. 18, om zijne situatie en extensie uitmuntend geschikt tot een HEEREN-LOGEMENT. *f* 9376.

2°. Den fraaijen, alleraangenaamst gelegene en vruchtbaren TUIN, aan het Buitensingel te *Arnhem*, nabij de Velper-barrière *f* 2900.

3°. De UITSPANNING, *Rustoord*, daarnaast, door den Kastelein *LOHMAN* bewoond. . *f* 4211.

De Massa dezer beide laatste perceelen . . *f* 7711.

De bezigtiging en aanwijzing blijft alsnog op denzelfden voet bepaald, terwijl nadere informatien verkrijgbaar zijn bij genoemden Notaris *NIJHOFF*.

---

† § § § § † De Notaris Mr. *J. NIJHOFF*, te *Arnhem*, zal, op Donderdag den 12den October 1837, des avonds ten 6 ure, in het logement *het Zwijnshoofd*, te *Arnhem*, bij toeslag finaal verkoopen, het op den 28sten September ll., ingezet, en bij vroegere Arnhemsche couranten, zoo mede bij aanslagbilletten breeder omschreven HUIS, in de Duitsche steeg te *Arnhem*, Wijk C, no. 118, met de hoogen gebragt tot. . . . . *f* 1005.00

De bezigtiging kan alsnog dagelijks geschieden; terwijl nadere informatien te bekomen zijn bij voornoemden Notaris.

---

† § † § § † De Notaris Mr. *J. NIJHOFF*, te *Arnhem*, zal op Donderdagen den 12den en 26sten October 1837, telkens des avonds ten 6 ure, in *het Zwijnshoofd*, te *Arnhem*, bij inzet en toeslag veilen en finaal verkoopen:

1°. Een hecht en sterk HUIS en ERVE met ACHTERHUIS, in de Kerkstraat te *Arnhem*, Wijk F. No. 130, Kadaster Sectie O. No. 768, tusschen de erven van den Heer Med. Dr. *MOLL* ter eene en den Heer *J. R. NAEFF* ter andere zijde; verhuurd het huis zelf aan den Schrijnwerker *P. SMITS* en het achterhuis aan *BOUWMAN*; in eigen gebruik te aanvaarden, het huis zelf 1°. Mei 1839, en het achterhuis 1°. Mei 1838.

2°. Een dito dito, zeer ter nering staand HUIS en ERVE, in de Varkenstraat te *Arnhem*, Wijk C. No. 64, Kadaster Sectie O, No. 1756, tusschen de erven van *G. VAN KOPPENHAGEN* ter eene en *L. HIENSCH* ter andere zijde; verhuurd aan *J. KEUKEN*; in eigen gebruik te aanvaarden 1°. Mei 1838.

3°. Een dito dito HUIS en ERVE, mede in de Varkenstraat te *Arnhem*, Wijk C. No. 67, Kadaster, Sectie O, No. 1789 en 1790, tusschen de erven van de Wede. *L. J. PRINS* ter eene, en den Mr. bakker *NUSINK* ter andere zijde, gedeeltelijk verhuurd aan *J. DE GOUW*; in eigen gebruik te aanvaarden 1° Mei 1838.

4°. Een zeer vruchtbare TUIN met TUINHUISJE, groot 7 Roeden en 40 Ellen, alleraangenaamst gelegen even buiten de St. Jans- en Rijnbarrieres, in de Keversgang tusschen de tuinen van den Molenaar *THOMASSEN* ter eene en die van de Wede. *S. HUBERTS* ter andere zijde; Kadaster, Sectie F. No. 540 en 541, te aanvaarden Petri of 22 Februarij 1838.

5°. Eene VROUWEN ZITPLAATS in de groote of St. Eusebius Kerk te *Arnhem*, noorderpand, 25ste bank, 6de plaats.

Ter bezigtiging der Huizen vervoege men zich van stonden aan bij de respective bewoners, en van den Tuin van af acht dagen voor den inzet bij den Heer *P. W. ADRION*, op het hoek van de Varkenstraat; terwijl nadere informatien te bekomen zijn ten kantore van genoemden Notaris *NIJHOFF*.

---

† † † § § † De Notaris *KOLFSCHOTEN*, te *Arnhem*, zal, op Donderdag den 19den October 1837, des voormiddags om 10 ure, ten huize van Mevrouw de Weduwe *OTTENHOFF*, in de Oeverstraat te *Arnhem*, publiek verkoopen:

Allerhande HUISRAAD, Mahonijhouten STOELEN, TAFELS, CONSOLE, CHIFONNIERE en CANAPE, voorts PENDULE, KRISTAL en GLASWERK, eenige SCHILDERIJEN in olieverw van bekende meesters, eindelijk VLOERKLEEDEN, BEDDEN met toebehoor, en hetgeen verder zal worden opgebragt.

De goederen zijn daags te voren van 10 tot 3 ure voor een ieder te zien.

Te ARNHEM, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.